

Skador orsakade av brand och åska

Innehåll

Sammanfattning.....	3
Inledning.....	4
Räddningstjänstens insatser.....	4
Antal skador som orsakats av brand och åska	6
Total skadeersättning för brandskador	8
Genomsnittlig skadeersättning på grund av brandskada	8
Mest trolig brandorsak i bostäder och företag.....	9
Vem drabbas av bostadsbränder?	11
Dödsfall orsakade av brand.....	12
Bränder i personbilar och andra fordon.....	13

Rapporten är skriven av Kajsa Lindell, kvantitativ analytiker, Svensk Försäkring.

Publicerad: 2018-11-29

Sammanfattning

Under 2017 genomförde räddningstjänsterna i Sveriges kommuner nästan 28 000 räddningsinsatser som orsakats av brand. Det motsvarar 22 procent av det totala antalet räddningsinsatser. Drygt 17 000 utryckningar handlade om bränder i annat än byggnader och knappt 11 000 om bränder i bostäder och företag.

Alla bränder är inte lika allvarliga. Oftast har någon lyckats släcka elden innan räddningstjänsten hunnit fram. Ibland sker personskador och stora ekonomiska värden går till spillo.

Försäkringsföretagen betalar ut skadeersättning till de som har en försäkring och drabbas av en brandskada. De utreder även skadans omfattning och vad som orsakat branden för att kunna bedriva ett effektivt skadeförebyggande arbete.

Sedan 1985 samlar Svensk Försäkring in statistik om antal skador och de skadeutbetalningar som görs av försäkringsföretagen. Av de skador som rapporterades under 2017 står antalet bränder för knappt 2 procent av det totala antalet skador, men för 22 procent av det totala beloppet för skadeutbetalningar.

Under 2017 anmäldes 32 200 skador till försäkringsföretagen som orsakats av brand och åska. För 28 600 av dessa skador betalade försäkringsföretagen ut sammanlagt nästan 6 miljarder kronor i försäkringsersättningar. Dessa skador drabbade villor och övriga hem, fritidshus, båtar, företag och fastigheter samt personbilar och övriga fordon. Trenden för den senaste 10-årsperioden är att antalet brandskador minskar men att de totala brandskadeersättningarna ökar.

Inledning

Huvudsyftet, med denna rapport om skador orsakade av brand och åska, är att nå ut till fler på ett lättillgängligt sätt med den statistik som Svensk Försäkring producerar. I denna rapport redovisas statistik om brand och åska som Svensk Försäkring sammanställer, baserat på uppgifter från försäkringsföretagen.

Sedan 1985 samlar Svensk Försäkring in statistik om antal skador och de skadeutbetalningar som görs av försäkringsföretagen. Av de skador som rapporterades under 2017 står antalet bränder för inte mer än knappt 2 procent av det totala antalet skador, men för 22 procent av det totala beloppet för skadeutbetalningar. Trenden för den senaste 10-årsperioden är att antalet brandskador minskar men att de totala brandskadeersättningarna ökar.

Försäkringsföretagen betalar ut skadeersättning till de som har en försäkring och drabbas av en brandskada. De utreder även skadans omfattning och vad som orsakat branden för att kunna bedriva ett effektivt skadeförebyggande arbete.

Räddningstjänsten (brandkåren) är den man hamnar hos när man ringer 112 vid en brand. Räddningstjänst är respektive kommuns ansvar enligt Lagen (2003:778) om skydd mot olyckor. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har till uppgift att verka för att räddningsinsatserna ständigt effektiviseras.

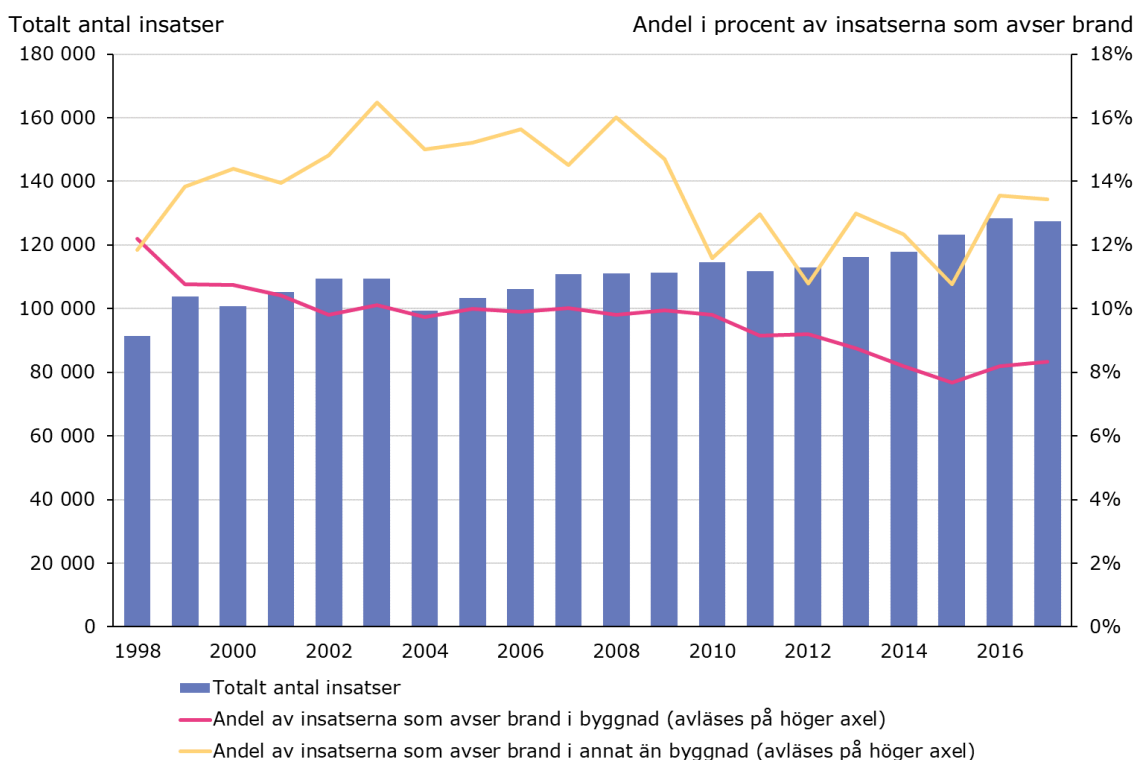
Räddningstjänstens insatser

Under 2017 larmades Räddningstjänsten till drygt 127 000 räddningsinsatser¹.(se Diagram 1). Nästan en fjärdedel (22 procent) av dessa insatser berodde på brand. Antalet räddningsinsatser var 10 600 (drygt 8 procent) för brand i byggnad och 17 100 (drygt 13 procent) för brand i annat än byggnad.

Antalet räddningsinsatser har ökat i stort sett varje år sedan 1998. Däremot har andelen av insatserna som avser brand i byggnad minskat. Andelen av insatserna som avser brand i annat än byggnad har varierat mer, men är sedan 2010 på en lägre nivå än under perioden 1999–2009.

¹ Statistik om Räddningstjänstens insatser, statistikverktyget IDA, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)

Diagram 1. Antal räddningsinsatser av Räddningstjänsten 1998–2017 samt andel av insatserna som avser bränder

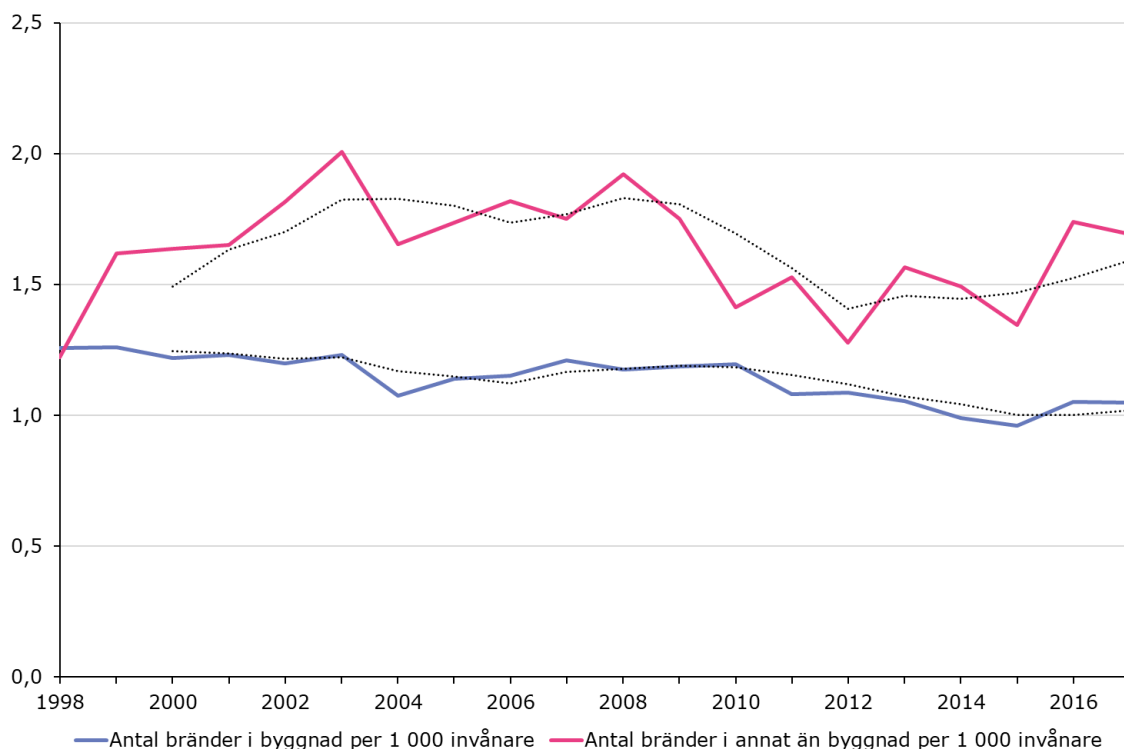

Källa: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB).

Om man ställer antalet räddningsinsatser i förhållande till antalet invånare visar det på en nedåtgående trend sedan 1998 för bränder i byggnader (se Diagram 2). En möjlig tolkning skulle kunna vara att brandskyddet i byggnader har blivit bättre och eventuellt även att personer har blivit bättre på att förhindra och släcka bränder på egen hand. Trenden för antal räddningsinsatser för bränder i annat än byggnader har varierat mer och sedan 2012 är den något uppåtgående. Där skulle man kunna misstänka att det mer kan bero på tillfälligheter.

Diagram 2. Antal räddningsinsatser per 1 000 invånare som Räddningstjänsten har genomfört 1998–2017 avseende bränder

Antal räddningsinsatser per 1 000 invånare

Anm.: De streckade linjerna beskriver trenden som har beräknats som 3-punkts glidande medelvärde.

Källa: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB).

Antal skador som orsakats av brand och åska

Under 2017 anmäldes 32 200 skador till försäkringsföretagen som orsakats av brand och åska (se Diagram 3). Fram till och med april 2018 hade 28 600 av dessa skador slutreglerats och skadeersättningar utbetalats. Dessa skador drabbade villor och övriga hem, fritidshus, båtar, företag och fastigheter, samt personbilar och övriga fordon. De allra flesta brandskadorna som inträffade under 2017 skedde i bostäder, 53 procent. Andelen fordonsbränder (personbilar och andra fordon) stod för 28 procent av skadorna och andelen bränder i företag för 19 procent.

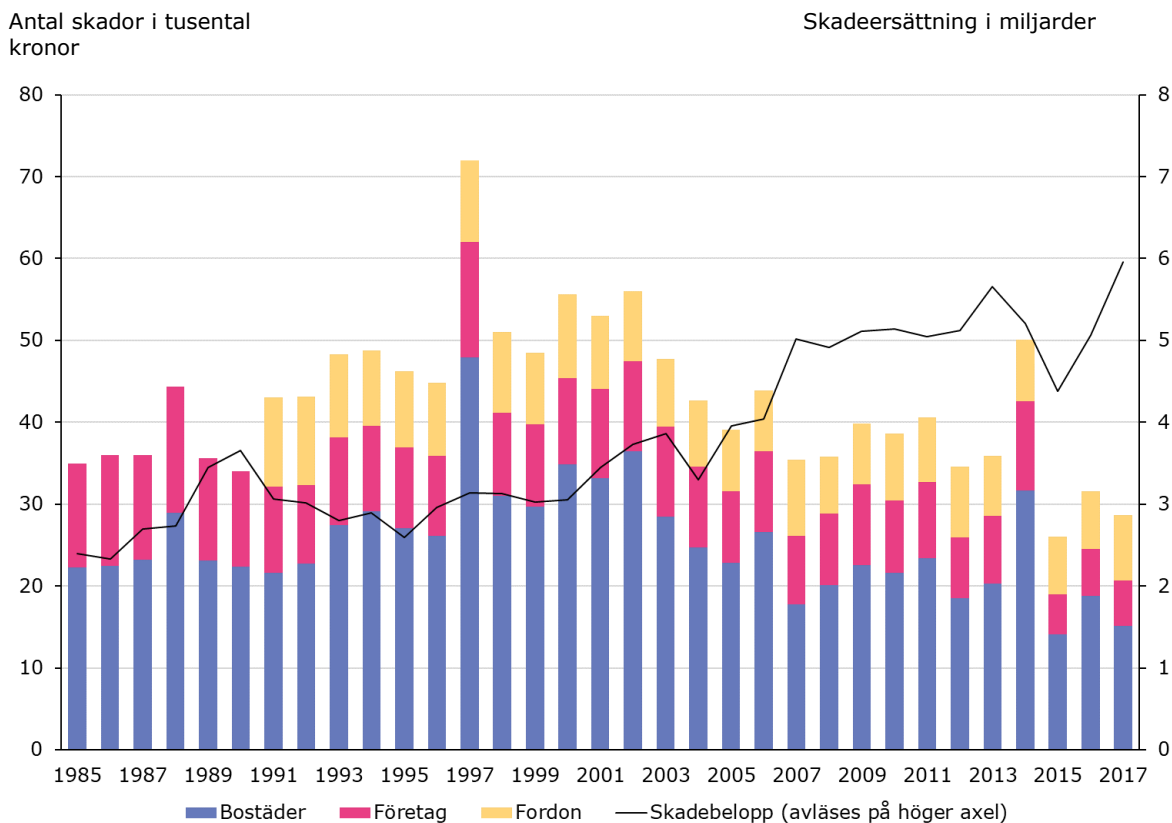
Alla anmälda skador leder inte till skadeutbetalning från försäkringsföretagen, vilket kan bero på flera saker. När det gäller brandskador kan det ta lång tid att utreda skadan och dess konsekvenser, varför skador som inträffade i slutet av 2017 kanske ännu inte har slutreglerats. Det kan också vara så att skadan inte var så allvarlig att kostnaderna för att åtgärda skadan översteg självriskens eller att något av villkoren i försäkringen inte var uppfyllt. Eller att man inte hade någon försäkring.

Alla bränder är heller inte lika allvarliga. Oftast har någon lyckats släcka elden innan räddningstjänsten hunnit fram. Men ibland sker personskador och stora ekonomiska värden går till spillo.

Totalt uppgick försäkringsföretagens skadeersättningar för bränder till nästan 6 miljarder kronor, varav 63 procent rörde bränder i företag, 28 procent rörde bränder i bostäder och 9 procent rörde bränder i fordon.

Trenden för utvecklingen över tid är att antalet brandskador minskar men att de totala brandskadeersättningarna ökar. Detta gäller särskilt de tio senaste åren. Att brandskadeersättningarna har ökat så mycket under den senaste 10-årsperioden kan ha att göra med att värdena för det som förstörs vid en brand blir allt högre. Fastighetspriserna har stigit under en lång följd av år i många områden och tanken är att skadeersättningarna ska ersätta det som inte har gått att rädda vid en skada, varför skadeersättningarna torde öka i samma takt.

Diagram 3. Antal skador som orsakats av brand och åska 1985–2017

Anm.: År 1997 inträffade flera bränder som drabbade många bostäder, men skadorna var inte så omfattande.

Källa: Svensk Försäkring

Total skadeersättning för brandskador

För brandskador som inträffade under 2017 betalade försäkringsföretagen ut sammanlagt nästan 6 miljarder kronor i försäkringsersättningar för skador i bostäder, företag och fordon².

Skadeersättningarna för brandskador varierar mycket beroende på vilken typ av egendom som har blivit skadad och vad den värderades till, men även beroende på hur omfattande skadan är. De totala brandskadeersättningarna har sedan statistiken började samlas in 1985 ökat från 2,4 miljarder till knappt 6 miljarder kronor. Bränder i företag och fastigheter står för mer än hälften, 52 procent, av ökningen och villor står för en fjärdedel, 25 procent.

Genomsnittlig skadeersättning på grund av brandskada

I genomsnitt betalade försäkringsföretagen ut drygt 208 000 kronor i ersättning för en brandskada under 2017. Den genomsnittliga utbetalda skadeersättningen varierar dock mycket beroende på typ av egendom. Under 2017 betalade försäkringsföretagen ut i genomsnitt 680 000 kronor i ersättning för en brandskada i företag³ (se diagram 4). Att den genomsnittliga skadeersättningen är så hög vad gäller företag beror på att det ofta är stora värden som förloras när ett företag drabbas av brand. Under de senaste 10 åren har det årliga genomsnittet för utbetalda skadeersättningar till företag nästan fördubblats.

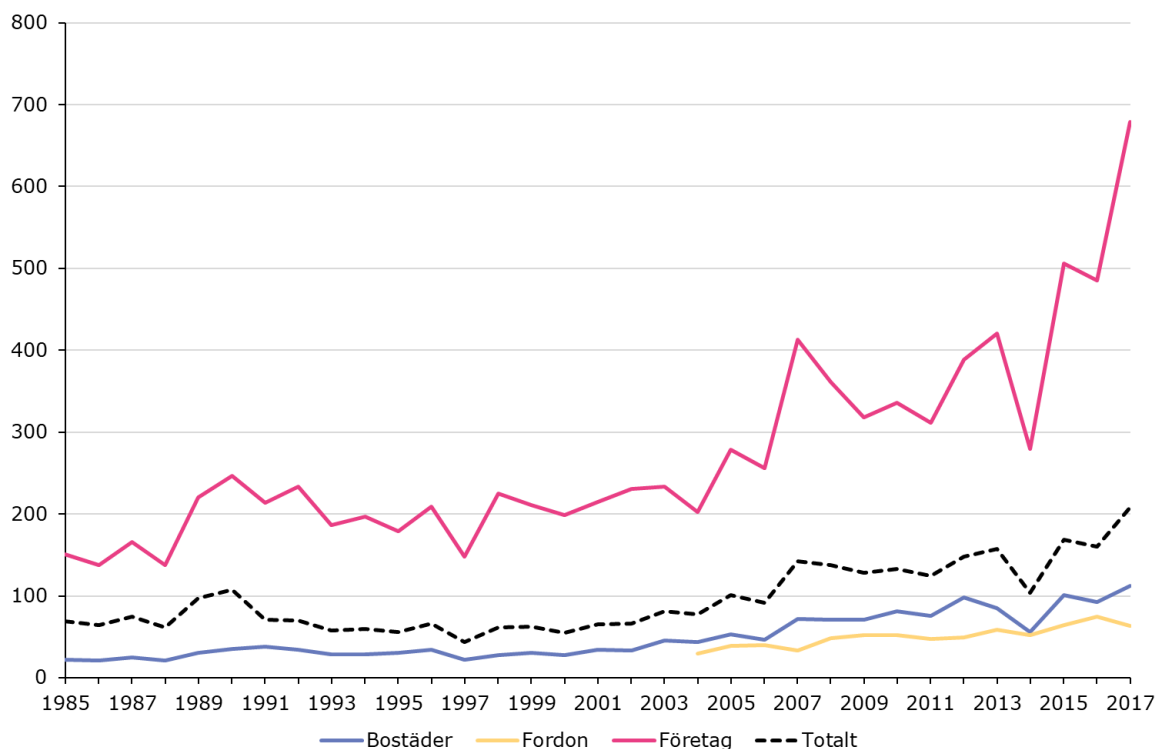
För ett fritidshus var den genomsnittligt utbetalda ersättningen 226 000 kronor, för en villa 156 000 kronor, för övriga hem 37 000 kronor, för en båt 188 000 kronor, för en personbil 44 000 kronor och för övriga fordon 92 000 kronor. Att den genomsnittligt utbetalda skadeersättningen är högre för fritidshus än för villor kan bero på att man oftare är hemma i en villa och kan begränsa skadorna. Brand i ett fritidshus, som kanske är mer avlägset beläget, kan ta längre tid att upptäcka och skadorna kan därmed bli större. Detta kan gälla även för företag, om det t.ex. är beläget i ett företagsområde där få personer vistas under kvällar och helger och en brand skulle uppstå just vid denna tidpunkt.

² Skador på offentlig egendom ingår sällan i försäkringsföretagens statistik.

³ Ofta finns även en avbrottsförsäkring som täcker förluster i verksamheten till följd av brandskadan, dvs. skadeutbetalningen är större än bara den förlorade egendomen.

Diagram 4. Genomsnittlig skadeersättning som utbetalats för skador som orsakats av brand och åska 1985–2017 fördelat på vad som skadats

Genomsnittlig skadeersättning i tusentals kronor

Källa: Svensk Försäkring.

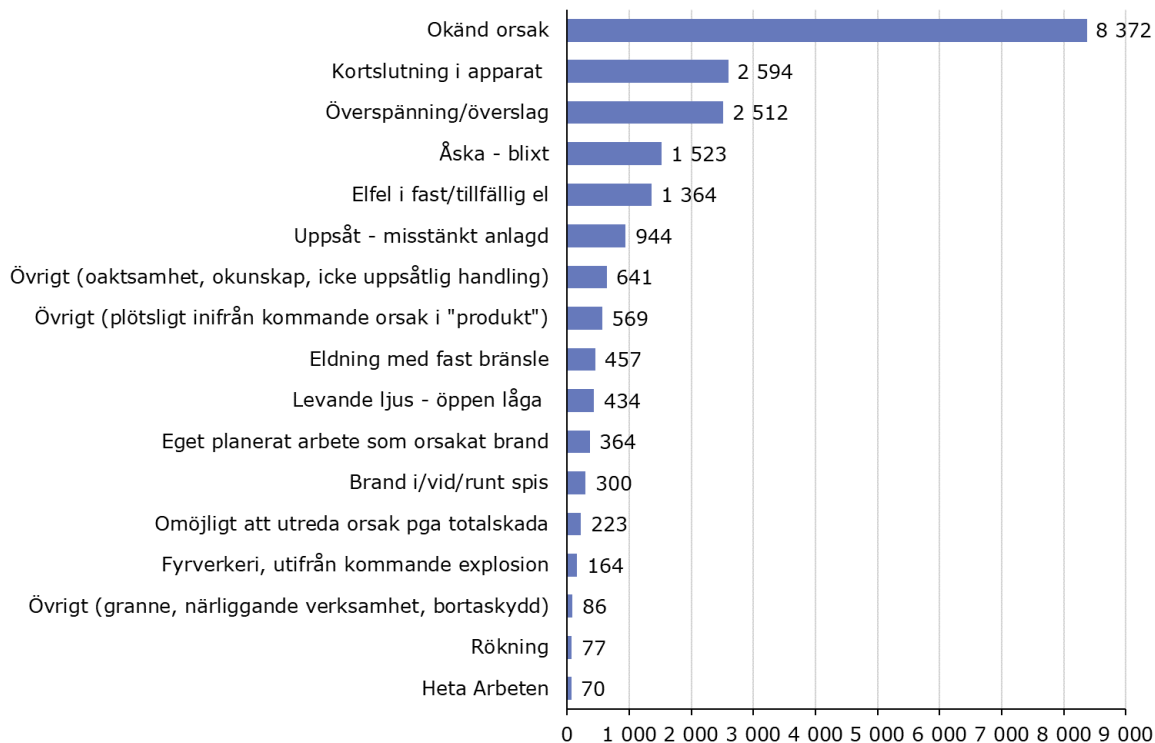
Mest trolig brandorsak i bostäder och företag

Den vanligaste orsaken till en brandskada är kortslutning i apparat, t.ex. tv, vitvaror eller solpanel. Ungefär 2 600 sådana brandskador inträffade under 2017 (se Diagram 5). En annan vanlig brandorsak, med drygt 2 500 skador, är överspänning/överslag som orsakar skador på elnätet.

Sammantaget beror nästan 6 500 skador på någon typ av elfel (kortslutning i apparat, överspänning/överslag, elfel i fast/tillfällig el). Förmodligen kommer olika typer av elskador att öka i och med att allt fler laddningsbara objekt kommer in i vår vardag. Det är därför av största vikt att informera om att det är viktigt att använda originalladdare och inte ladda i närheten av lättantändligt material. Viktigt att tänka på är också att anlita elektriker vid alla typer av el-installationer (även solpaneler) för att motverka brandrisk.

Diagram 5. Antal skador orsakade av brand och åska i bostäder, båtar, företag och fastigheter 2017 fördelat på mest trolig brandorsak

Antal skador

Anm.: Från 2017 har Svensk Försäkring gjort en omfattande omläggning av brandstatistiken i syfte att försöka få reda på mer om vad det är som orsakar en brand. Alla försäkringsföretag har inte fullt ut kunnat genomföra denna omläggning varför det fortfarande är drygt 40 procent av brandskadorna där orsaken till branden är okänd. Det kan också vara svårt att ange orsaken till en brand när skadan anmäls, och vi använder därför numera begreppet "mest trolig brandorsak". Det betyder att orsaken till skadan inte behöver vara helt fastställd, utan redovisning sker på den orsak som verkar vara mest trolig.

Källa: Svensk Försäkring

Den genomsnittliga skadeersättningen för brandskador i bostäder, båtar, företag och fastigheter är klart högst för totalskador (se Diagram 6). En totalskada är så omfattande att det inte går att veta orsaken till brandens uppkomst. För en totalskada betalades i genomsnitt knappt 1,5 miljoner kronor ut i ersättning 2017. Variationen är givetvis stor, det genomsnittliga beloppet för en brandskada varierar beroende på vilken typ av egendom som har skadats och hur mycket den var värd.

Den genomsnittliga utbetalda skadeersättningen beroende på skador som orsakats av så kallade "Heta Arbeten" var 606 000 kronor under 2017. Totalt betalades skadeersättning ut för 70 olika skador. "Heta Arbeten" kan handla om allt från svetsning, skärning eller arbeten med snabbroterande verktyg till takarbeten, borttagning av målarfärg, varm hästskonung eller ogräsbränning. För att kunna utföra "Heta Arbeten" krävs ett giltigt certifikat och det finns särskilda säkerhetsregler för att göra rätt och undvika brand. Samtliga stora försäkringsföretag i Sverige ställer krav på att "Heta Arbeten" ska utföras av certifierade hetarbetare. Trots detta sker

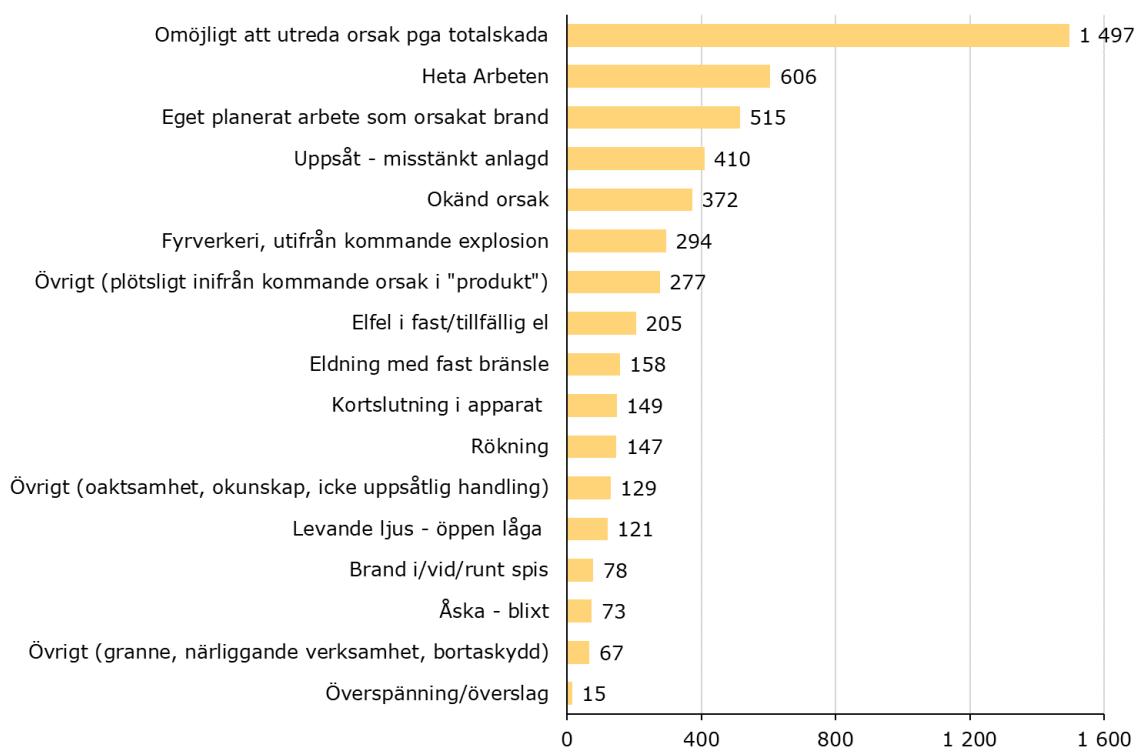
det ändå skador orsakade av "Heta Arbeten" som genererar stora skadeutbetalningar.

Även eget planerat arbete som orsakat brand har en hög genomsnittligt utbetald skadeersättning på 515 000 kronor för relativt få skador (364).

Under 2017 inträffade även 944 misstänkt anlagda bränder, som genererade skadeutbetalningar på totalt 387 miljoner kronor, vilket innebär ett genomsnitt på 410 000 kronor.

Diagram 6. Genomsnittlig skadeersättning för skador orsakade av brand och åska i bostäder, båtar, företag och fastigheter 2017 fördelat på mest trolig brandorsak

Tusentals kronor

Källa: Svensk Försäkring

Vem drabbas av bostadsbränder?

I en studie som MSB har genomfört tillsammans med Karlstads universitet framkommer att risken för bostadsbränder, oavsett utfall, var ojämnt fördelad i den svenska befolkningen och att ett antal sociodemografiska faktorer utmärkte sig med en förhöjd och minskad risk för bostadsbrand⁴. Enligt den studien hade hushåll

⁴ Se MSB (2018), "Mot en evidensbaserad nollvision kring bostadsbränder". Rapport i samarbete med Karlstads universitet.

med hög utbildning samt hushåll med barn som bor hemma (i synnerhet barn i åldrarna 6–12 år) större risk för bostadsbränder. Även individer födda utanför Sverige påvisades ha en förhöjd risk. En minskad risk för brand syntes hos äldre (i synnerhet de över 71 år) samt individer boende i hyresrätter.

En möjlig förklaring till varför bränder är vanligare i hushåll med hög utbildning kan vara att de oftare har större hus och mer teknisk utrustning, som medför en större risk för elektriska bränder. Den ökade risken för hushåll med barn i åldrarna 6–12 kan hypotetiskt vara kopplad till att barn i sådana åldrar kan vara mer benägna att experimentera med tändstickor och ljus, utan att helt förstå riskerna.

Risken för att råka ut för brand är lägre hos äldre och hos personer som bor i hyresrätt.

I en studie som genomförts av MSB och Brandforsk angående brand i bostäder⁶ redovisas att bränderna i storstadsområden med sämst levnadsvillkor (vad gäller utbildningsnivå, förvärvsfrekvens och medelinkomst) är sannolikheten att det ska uppstå en brand dit räddningstjänsten rycker ut fyra gånger så hög, jämfört med områden med mycket goda levnadsvillkor.

I ett förebyggande arbete fokuserat på att minska antal bränder behöver man inte bara fokusera på brandskydd och hur man begränsar skadan genom släckning utan även på information hur man agerar vid brand.

Dödsfall orsakade av brand

Sverige har en nollvision som innebär att ingen ska behöva dö eller skadas allvarligt på grund av brand. Under 2017 omkom ändå 110 personer till följd av brand⁵ (se Diagram 7) och omkring tre gånger så många skadades så allvarligt att de behöver läggas in på sjukhus⁶. De personer som omkommer i bränder är ofta äldre personer, personer med vissa funktionsnedsättningar eller personer med missbruksproblematik. Rökning och att branden uppkommer i anslutning till spisen är de vanligaste orsakerna till de bränder där en eller flera personer omkommer.

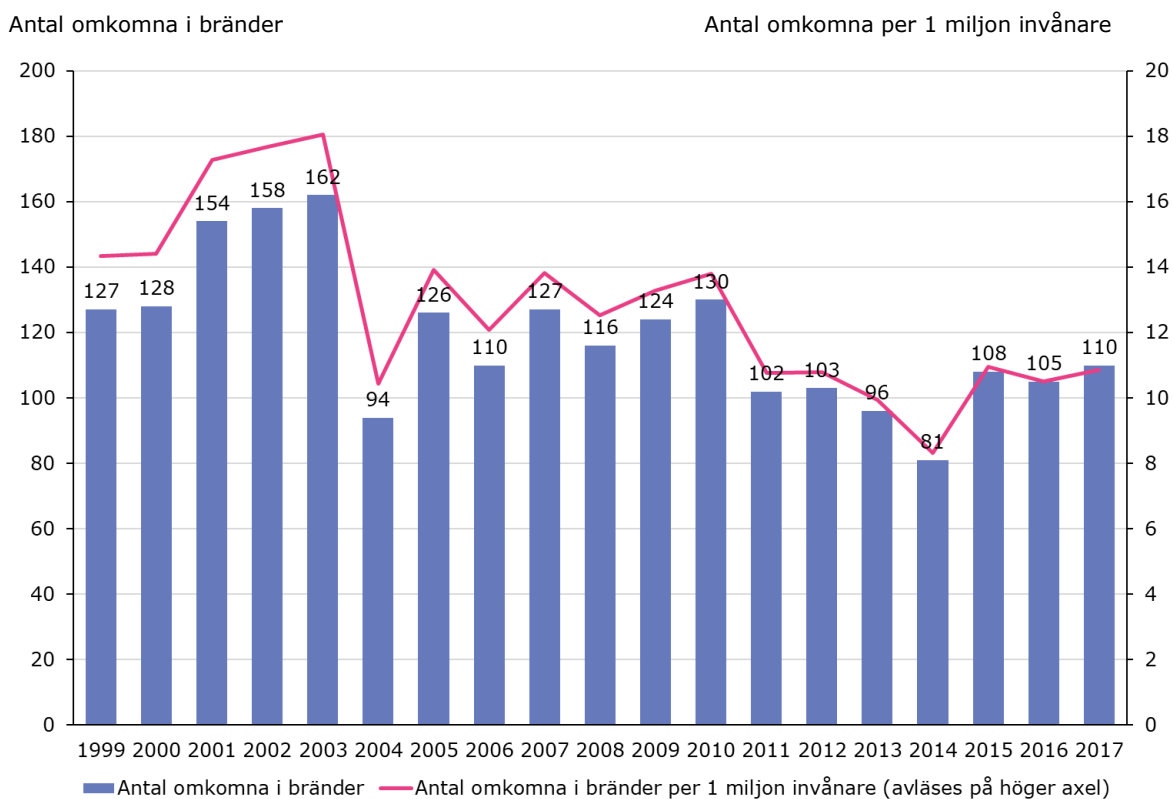
Under 5-årsperioden 1999-2003 omkom i genomsnitt 146 personer per år till följd av brand. Under den senaste 5-årsperioden, 2013-2017, har i genomsnitt 100 personer per år omkommit till följd av brand.

Anledningen till att allt färre personer omkommer kan vara att färre personer röker, att man blivit bättre på att installera spisvakt eller timer hos äldre och dementa personer som bor kvar hemma samt att sprinkler-system blir allt vanligare på äldreboenden.

⁵ Statistik om Dödsbränder, statistikverktyget IDA, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB).

⁶ Brand i bostäder – så ska färre skadas och dö, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Brandforsk.

Diagram 7. Antal omkomna personer i bränder samt antal omkomna personer i bränder per 1 miljon invånare under perioden 1999-2017

Källa: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)

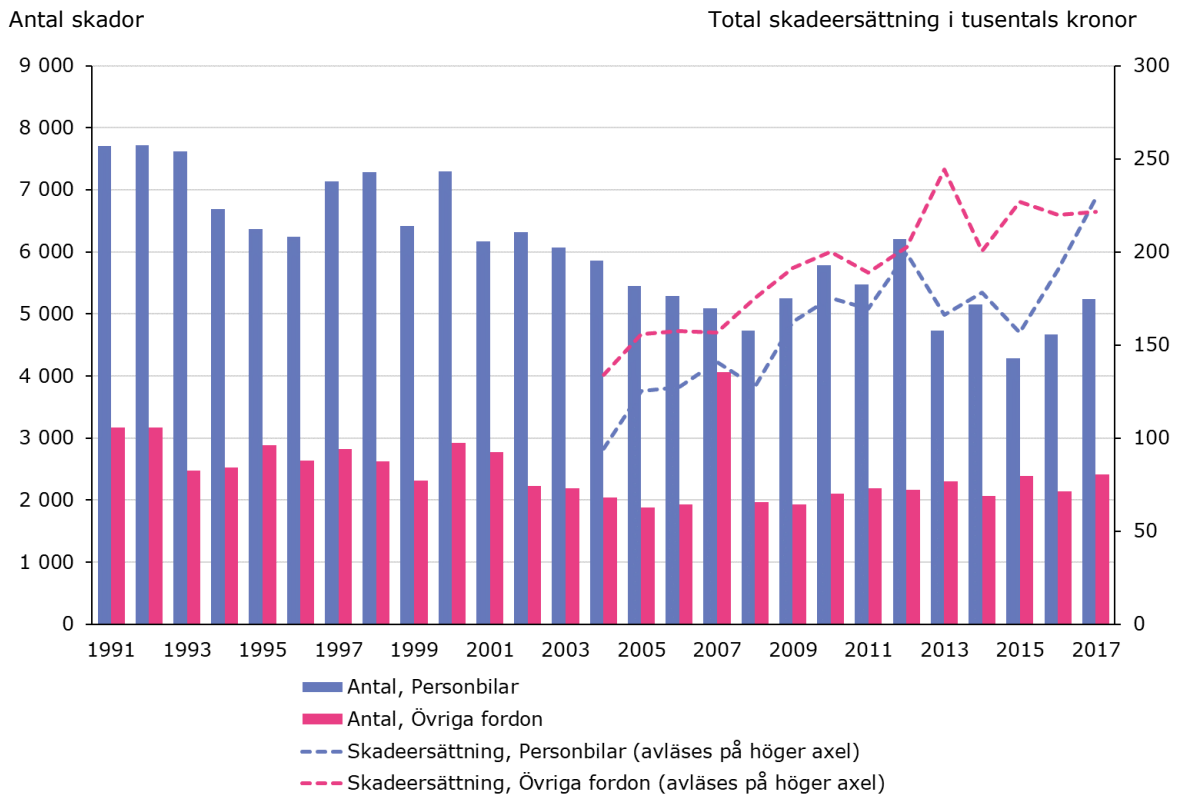
Bränder i personbilar och andra fordon

Under 2017 inträffade omkring 7 600 fordonsbränder; 5 200 bränder i personbilar och 2 400 bränder i övriga fordon, såsom t.ex. mopeder, motorcyklar, lastbilar, bussar m.m., (se Diagram 8).

Fordonsbränder uppstår vanligtvis i samband med en krock. Förare och passagerare kan skadas av brännskador och/eller giftig brandrök och själva fordonet tar förstås även det skada.

Den totala skadeersättningen för dessa bränder var drygt 450 miljoner kronor, varav 229 miljoner kronor för personbilar och 222 miljoner kronor för övriga fordon. Den genomsnittliga skadeersättningen var 44 000 kronor för en personbil och 92 000 kronor för ett övrigt fordon.

Diagram 8. Antal skador orsakade av brand i personbil eller övrigt fordon samt total skadeersättning för dessa skador

Källa: Svensk Försäkring

Anlagda bränder i fordon förekommer också i samband med t.ex. stöld, inbrott och bedrägerier. Enligt MSB gjordes nästan 1 500 utryckningar till anlagda bränder i personbil under 2017. En mycket stor andel av dessa bilar är förmodligen inte försäkrade mot brand och ingår därför inte i Svensk Försäkrings statistik.

Svensk Försäkrings rapportserie 2018:2

